

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Justitiedepartementet

Yttrande över utkast till lagrådsremiss Privatkopieringsersättning

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

Regelrådet konstaterar att det nu remitterade förslaget är ett utkast till lagrådsremiss där det finns förslag som har ändrats i förhållande till de betänkanden som lagrådsremissen baseras på. Förslaget syftar till att modernisera ersättningsordningen när det gäller kompensation till upphovsmän och andra rättighetshavare för privatkopiering av deras skyddade verk och prestationer.

Delar i konsekvensutredningen beskrivs visserligen på ett godtagbart sätt, men det finns också vissa väsentliga brister. Beskrivningen av berörda företag hade behövt tydliggöras. Vidare går det enligt Regelrådet inte att bedöma förslagets totala påverkan på företagens kostnader och intäkter. Det är otydligt om vissa företag påverkas av flera av delförslagen och i så fall hur många, och till vilken kostnads- och intäktsmässig effekt. Beskrivningen av om förslaget kan påverka konkurrensförhållanden för företagen hade behövt kompletteras, och det saknas helt en beskrivning av om särskild hänsyn behöver tas till små och medelstora företag i samband med reglernas utformning.

Den nu gällande förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar trädde i kraft den 6 maj 2024. Regelrådet har förståelse för utmaningen när en ny konsekvensutredningsförordning träder i kraft under ett pågående arbete med ett författningsförslag, men kan likväl inte bortse från utelämnade beskrivningar av aspekter som ska vara med enligt nu gällande konsekvensutredningsförordning, som beskrivningen av vilka åtgärder som har vidtagits för att förslaget eller beslutet inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte och hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas. För det fall att en aspekt som ska finnas med enligt konsekvensutredningsförordningen inte anses relevant i det enskilda fallet, bör det av tydlighets- och transparens-skäl anges och motiveras.

Regelrådet kan inte bortse från de brister som har identifierats vid en sammantagen bedömning av konsekvensutredningen.

Innehållet i förslaget

I remissmissivet anges att i utkastet till lagrådsremiss behandlas de förslag och bedömningar som lämnas i det tidigare remitterade betänkandet Privatkopieringsersättningen i framtiden

(SOU 2022:20)¹, som inte har behandlats. I utkastet behandlas även den bedömning som avser inskränkningen för kopiering för privat bruk i det tidigare remitterade betänkandet Inskränkningarna i upphovsrätten (SOU 2024:4).² I betänkandet Privatkopieringsersättningen i framtiden föreslås bland annat att det ska inrättas en privatkopieringsnämnd som ska meddela föreskrifter om ersättningsgrundande anordningar och ersättningens storlek. I förhållande till betänkandet föreslås i stället att nuvarande ordning ska behållas och ses över. Även i förhållande till övriga förslag i betänkandet har vissa ändringar gjorts. Bland annat föreslås andra avgränsningar när det gäller den ersättningsberättigade kretsen och ersättningsgrundande anordningar, nya ersättningsnivåer, utökad tillsyn och en ny möjlighet till medling.

I remissmissivet anges vidare att regeringen vill ha synpunkter på förslagen i de delar de skiljer sig från förslagen i betänkandet, avsnitten 1, 6.2-6.8 och 7-10.

Utkastet till lagrådsremiss innehåller förslag till ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, lagen (2016:977) om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och lagen (2017:322) om medling i vissa upphovsrättstvister.

Ändringarna i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk innehåller exempelvis följande:

- När en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet tillverkar, till landet inför, eller från utlandet till en konsument säljer anordningar som är särskilt ägnade för framställning av exemplar av verk för privat bruk, har upphovsmän vars ensamrätt har inskränkts enligt 12 § och vars verk har utnyttjats i förvärvssyfte rätt till ersättning av näringsidkaren enligt 26 §. Upphovsmän som endast i obetydlig omfattning påverkas ekonomiskt av inskränkningen har inte rätt till ersättning.

Nuvarande skrivningar att det ska ha sänts ut i radio eller tv eller getts ut på exempelvis en cd-skiva för att få ersättning, föreslås utgå.

- Ersättningen är för anordningar för lagring, en krona per gigabyte lagringsutrymme, dock högst 40 kronor för varje anordning.
- För andra anordningar där lagring kan ske, en krona per gigabyte lagringsutrymme, högst 100 kronor för varje anordning.
- För anordningar för exemplarframställning, 100 kronor för varje anordning.
- Takbeloppen ska inte tillämpas om det är uppenbart oskäligt.
- Redan idag gäller att näringsidkaren har rätt till nedsättning av ersättningen om upphovsmännen på annat sätt kompenseras för framställning av exemplar av sådana verk, eller ersättningen med hänsyn till omständigheter hänförliga till en anordning eller i övrigt förhållandena på marknaden är oskäligt hög. Från kalenderåret 2030 ska

¹ Regelrådet har yttrat sig i ärendet, se RR 2022-136, beslut vid Regelrådets sammanträde den 31 augusti 2022.

² Regelrådet har yttrat sig i ärendet, se RR 2024-46, beslut vid Regelrådets sammanträde den 2 maj 2024.

ersättningsbeloppen i stället för takbeloppen uppgå till belopp som räknas om på det sättet. Omräkning ska ske vart tredje år och beloppen meddelas senast den sista november året före det år beloppen ska tillämpas första gången. Beloppen räknas om genom att de belopp som gäller det år då omräkningen sker multipliceras med ett jämförelsetal som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni månad det år då omräkningen sker och prisläget i juni månad tre år tidigare. De omräknade beloppen ska avrundas till hela kronor.

- Endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter på området har rätt att kräva in och träffa avtal om att sätta ned ersättning. Organisationen ska kräva in ersättningen och fördela den mellan de ersättningsberättigade, efter avdrag för ersättning till organisationen för dess omkostnader. Vid fördelningen ska rättighetshavare som inte företräds av organisationen vara likställda med rättighetshavare som organisationen företräder. Den ersättningsberättigades fordran på organisationen preskriberas tre år efter utgången av det räkenskapsår då intäkterna inkasserades.

Näringsidkare ska anmäla sig hos en sådan organisation och på begäran av organisationen redovisa det antal anordningar som omfattas av rätt till ersättning, när anordningarna tillverkades i eller infördes till Sverige eller såldes från utlandet och när det gäller tillverkning eller införsel, det antal anordningar som omfattas av ett undantag. För vissa anordningar ska lagringskapacitet och om anordningarna kan användas för annat än lagring redovisas.

Näringsidkare ska betala ersättningen vid försäljning av en anordning, om inte anordningen säljs till en näringsidkare som genom avtal med organisationen har övertagit betalnings- och redovisningsansvaret för den. Detsamma ska då gälla för köparen. Organisationen får inte motsätta sig ett sådant övertagande utan godtagbara skäl. Den näringsidkare som har betalat ersättning för en anordning har rätt att få ersättningen återbetald, om kravet mot organisationen framställs i rimlig tid.

Författningsändringarna ska träda i kraft den 1 september 2026. Lagen tillämpas även på verk och prestationer som har tillkommit före ikraftträdandet. Äldre bestämmelser gäller för åtgärder som har vidtagits före ikraftträdandet.

Ändringarna i lagen (2016:977) om kollektiv förvaltning av upphovsrätt innehåller följande:

- Det föreslås ändring i 9 kap 2 §³ som går ut på att första stycket och andra stycket andra meningen ska i fråga om avtalsvillkor och information om grunderna för

³ 9 kap 2 § lagen (2016:977) om kollektiv förvaltning av upphovsrätt lyder:

En kollektiv förvaltningsorganisation får inte tillämpa

1. licensvillkor som inte har saklig grund, eller
2. licensvillkor som är diskriminerande.

Den ersättning som en kollektiv förvaltningsorganisation begär för användning av verk och andra skyddade prestationer ska vara rimlig. Organisationen ska informera användaren om grunderna för beräkningen av ersättningen.

Vid tillämpningen av första stycket 2 ska villkor som gäller för en nättjänst av ett slag som varit tillgänglig inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) under kortare tid än tre år då licensavtalet ingicks inte beaktas.

beräkningen av begärd ersättning även tillämpas när en organisation kräver in ersättning.

Ändringarna ska träda i kraft den 1 september 2026. Äldre bestämmelser gäller för avtal som ingåtts före ikraftträdandet.

Ändringarna i lagen (2017:322) om medling i vissa upphovsrättstvister innehåller följande:

- Lagen ska gälla också vid tvist om ingåendet av ett avtal om ersättning. Vid sådan tvist ska, om inte annat har avtalats, ersättningen till medlaren betalas av parterna med lika delar.

Ändringarna ska träda i kraft den 1 september 2026.

Bedömning av delasppekter

Problembeskrivning och syftet med förslaget

I promemorian anges följande. Upphovsmän och andra rättighetshavare har rätt till rimlig kompensation för privatkopiering av deras skyddade verk och prestationer. I Sverige, och de flesta andra EU-länder, betalas privatkopieringsersättningen av de företag som tillverkar eller inför elektronikprodukter som kan användas för privatkopiering. I takt med den tekniska utvecklingen har det skett stora förändringar när det gäller hur skyddat material tillgängliggörs, konsumeras och kopieras. Det har medfört ett behov av att modernisera ersättningsordningen.

Vidare anges att i utkastet till lagrådsremiss lämnas förslag som ska säkerställa en likvärdig rätt till rimlig kompensation för rättighetshavarna samt enklare och mer förutsebara och konkurrensneutrala regler för företagen som garanterar att belastningen på företagen och i förlängningen på konsumenterna inte kan bli för stor. Det ska exempelvis inte längre krävas att verk har sänts ut i radio eller getts ut på exempelvis en cd-skiva för att grunda en rätt till ersättning. I stället ska alla upphovsmän vars ensamrätt har inskränkts för privatkopiering och vars verk utnyttjats i förvärvssyfte ha rätt till ersättning under förutsättning att de inte endast påverkas ekonomiskt i obetydlig omfattning. Motsvarande rätt ska gälla för utövande konstnärer, framställare av ljud- eller bildupptagningar samt radio- och tv-företag.

Det förtydligas att även företag som från utlandet säljer ersättningsgrundande anordningar till svenska konsumenterna ska omfattas av ersättningsordningen. Det föreslås ett frivilligt sekundäransvar som underlättar för elektronikbranschen att föra över kostnaderna till senare handelsled och en lagreglerad rätt till återbetalning av ersättning som betalats för anordningar som till exempel reexporterats.

Vidare anges att när det gäller ersättningsgrundande anordningar föreslås det att begränsningen till anordningar som kan ta upp ljud eller rörliga bilder ska tas bort. Det innebär att regleringen i princip blir teknikneutral.

Det föreslås att ersättningen per lagringsutrymme för lagringsmedia, som hårddiskar respektive multifunktionella anordningar, som mobiltelefoner och datorer, ska sänkas och kombineras med ett tak. Det innebär att den lagreglerade ersättningen anpassas till de ersättningsnivåer som tillämpas på marknaden samtidigt som det tas höjd för den breddning

av ersättningsordningen som föreslås. För hjälpmedel för privatkopiering, som kopiatorer och skrivare, som inkluderas föreslås en fast ersättningsnivå per anordning. Berörda aktörer får använda nedsättningsreglerna för att se till att ersättningen för varje typ av anordning blir rimlig. För att underlätta för berörda aktörer att komma överens i samband med förhandlingar om avtal om privatkopieringsersättning föreslås en ny möjlighet att få en medlare utsedd av Patent- och marknadsdomstolen.

I konsekvensutredningen anges att förslagen syftar över lag till att anpassa ordningen till rättsutvecklingen på EU-nivå samt till teknikutvecklingen och rådande marknadsförhållanden.

Vidare anges att nuvarande ersättningsnivåer är baserade på anordningarnas lagringsutrymme. Teknikutvecklingen har medfört att nivåerna i lag ligger långt över de som tillämpas på marknaden och inte längre motsvarar en rimlig ersättningsnivå. De behöver sänkas kraftigt för att bättre motsvara förekommande privatkopiering och rådande marknadsförhållanden.

Det anges att ett system som bygger på förhandlingar mellan parterna som å ena sidan har stor kunskap om förekommande privatkopiering och påverkan på rättighetshavare och, å andra sidan, om funktion och pris på elektronikprodukter samt marknadsförhållandena i stort ger flexibilitet och har goda förutsättningar att leda till ett välgrundat resultat och hålla över tid. Det är dock tydligt att nuvarande ordning lägger ett allt för stort ansvar på parterna. Förhandlingsutrymmet bör därför snävas in för att underlätta och effektivisera förhandlingarna. Det motiveras också av att större hänsyn bör tas till konsumenterna som är de som förväntas finansiera ersättningen.

Regelrådet finner att beskrivningen av problem och syftet med förslaget är godtagbar.

Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas

I avsnitt 5 framgår förslagsställarens motivering till att en ordning som den som föreslås i betänkandet inte ska införas och varför det nu remitterade förslaget är en bättre lösning. Av remissen i stort framgår att det finns ett behov av att modernisera ersättningsordningen mot vad som gäller idag.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Det hade varit önskvärt med utförligare resonemang gällande de effekter som kan uppstå över tid, exempelvis genom scenarioanalyser om framtida utveckling om ingen åtgärd vidtas. Med det sagt kan den beskrivning som finns godtas i detta ärende.

Regelrådet finner att beskrivningen av vilka konsekvenser som bedöms uppstå om ingen åtgärd vidtas är godtagbar.

Alternativa lösningar

I konsekvensutredningen anges att flera förslag innebär att regleringen anpassas till EU-domstolens praxis. Utrymmet för alternativa lösningar bedöms därmed som begränsat. Det hänvisas till remissens avsnitt 5, där alternativa modeller har övervägts men av de skäl som redovisas där inte bedömts som lämpliga.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Nämda avsnitt 5 behandlar att förslagsställarens bedömning är att en Privatkopieringsnämnd inte bör inrättas. I avsnittet redovisas också remissinstansernas svar på betänkandet (SOU 2022:20), vilka också

innehåller förslag på alternativa lösningar. Regelrådet noterar därmed att alternativa lösningar och modeller har beskrivits.

Regelrådet finner att beskrivningen av alternativa lösningar är godtagbar.

Berörda företag

I konsekvensutredningen anges följande. Förslagen berör upphovsmän och andra rättighetshavare samt ersättningsskyldiga näringsidkare. Förslagen berör Copyswede och dess medlemsorganisationer som företräder upphovsmän och utövande konstnärer inom exempelvis musik, film, scen, text och bild. Som exempel kan nämnas medlemsorganisationerna Svenska tonsättares internationella musikbyrå (STIM) som företräder omkring 100 000 låtskrivare och kompositörer med flera, Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation (SAMI) som företräder omkring 55 000 artister och musiker, Svenska Författarförbund som företräder omkring 3 000 författare med flera, Svenska journalistförbundet som företräder omkring 14 000 journalister, Bildupphovsrätt i Sverige som företräder omkring 9 000 bildskapare, Konstnärernas riksorganisation som företräder omkring 3 500 bildkonstnärer med flera samt Svenska Tecknare som företräder omkring 1 500 illustratörer med flera. Även Copyswedens samarbetsorganisationer som företräder producenter samt radio- och tv-företag berörs. Ifpi Sverige företräder musikbolagen, det vill säga både så kallade major- och independentbolag. Filmproducenternas rättighetsförening företräder film- och tv-producenter medan Union of Broadcasting Organisations Sweden företräder såväl de kommersiella radio- och tv-företagen som public service-bolagen. Organisationerna företräder därutöver typiskt sett ett stort antal utländska rättighetshavare.

Vidare anges att de rättighetshavare som i slutändan får del av ersättningen är i vissa fall stora företag men i många fall enskilda yrkesutövare, små företag och verksamheter. Förenklat fördelar Copyswede inkasserad ersättning, efter avdrag för inkasseringskostnader, schabloniserat per anordningskategori utifrån resultatet av kopieringsundersökningar, fördelningsöverenskommelser och reglerna om likabehandling. Ersättningen fördelas till medlems- och samarbetsorganisationer för vidare fördelning till enskilda rättighetshavare. På uppdrag av vissa medlemsorganisationer fördelar Copyswede även rättighetshavargruppernas andelar individuellt.

Det anges att förslagen även berör Elektronikbranschen och tillverkare, importörer, återförsäljare, med flera, av elektronikprodukter. Drygt 100 företag är registrerade hos Copyswede som importörer och drygt 260 företag som återförsäljare. Bland dessa finns flera stora globala bolag som till exempel Amazon, Microsoft och Samsung, men till största del handlar det om svenska företag och en stor andel av dessa, särskilt bland återförsäljarna, är relativt små. Dessa består av butiker som bland annat säljer elektronikprodukter till konsumenter så som till exempel Elgiganten och Elon men även andra typer av företag så som exempelvis konsultföretag som tillhandahåller IT-lösningar. I förlängningen berör förslagen även konsumenterna som ytterst är de som förväntas finansiera ersättningen.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Beskrivningen av berörda företag utifrån bransch framgår. Antal berörda företag framgår gällande vissa, men inte samtliga, delar. Berörda företag utifrån storlek anges mer övergripande, exempelvis stora globala bolag och relativt små återförsäljare. Vad som är relativt små företag, och i förhållande till vad, är okänt. Avsaknaden av sådana tydliggöranden medför att konsekvensutredningen är ofullständig i denna del.

Regelrådet finner att beskrivningen av berörda företag är bristfällig.

Påverkan på företagens kostnader och intäkter

I konsekvensutredningen anges följande. Genom att begränsningen till verk och prestationer som har sänts ut i radio eller tv eller getts ut på vissa anordningar tas bort och ersättningsrätten i stället knyts till att ensamrätten har inskränkts för privatkopiering ges rättighetshavare inom framför allt text och stillbild större möjligheter att få ersättning. Det gäller även andra rättighetshavare vars verk och prestationer inte sänds ut eller ges ut på det sätt som förutsätts idag. Förslaget förväntas medföra ökade intäkter för tillkommande rättighetshavare. Eftersom ersättningsordningen även utvidgas när det gäller antalet ersättningsgrundande anordningar och ersättningsnivåerna ses över förväntas förslaget innebära ökade kostnader för ersättningsskyldiga näringsidkare och i förlängningen konsumenterna. Förslagen förväntas även föranleda en omfördelning av rättighetsintäkter bland ersättningsberättigade rättighetshavare. För att säkerställa att utvidgningen inte leder till att den ersättningsberättigade kretsen blir omotiverat bred föreslås nya avgränsningar. Den avgränsning som tar sikte på verk och prestationer som har utnyttjats i förvärvssyfte innebär till exempel att privatpersoners bilder och texter som tillgängliggörs på internet inte ska kunna grunda en rätt till ersättning. Syftet är att motverka missbruk av ersättningsordningen och att säkerställa att ersättningen går till upphovsmän och andra rättighetshavare som lider skada av privatkopiering, det vill säga typiskt sett sådana professionella rättighetshavare som Copyswedes medlems- och samarbetsorganisationer företräder. Den avgränsning som innebär att endast rättighetshavare som påverkas ekonomiskt i mer än obetydlig omfattning ska omfattas tar till exempel sikte på att en viss kategori av verk eller prestationer endast kopieras i obetydlig omfattning. Det kan handla om utländskt material som inte i någon större utsträckning förekommer på den svenska marknaden. Förslagen undantar privatkopiering som endast medför obetydlig skada och bedöms därför inte medföra några ekonomiska konsekvenser.

Det anges att det föreslås att framställare av fotografiska bilder, som inte har någon på EU-rätten grundad rätt till ersättning, ska undantas. Det innebär dock ingen större förändring i förhållande till vad som redan gäller idag.

Gällande förslaget om införandet av ett frivilligt sekundäransvar för elektronikbranschen och en lagstadgad rätt till återbetalning anges att förslaget inte bedöms medföra någon ökad administration för berörda aktörer i förhållande till vad som redan gäller på marknaden utan bedöms underlätta tillämpningen genom att det i lag anges att näringsidkarna under vissa förutsättningar kan föra vidare kostnaderna i senare handelsled och därmed inte behöver ligga ute med ersättning, exempelvis under lagerhållning. Förslaget att reglera rätten till återbetalning bedöms leda till positiva effekter för näringsidkarna i form av ökad förutsebarhet. Förslaget förutsätter dock att kravet framställs i rimlig tid. Den frist som enligt lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt gäller för utbetalning av ersättning till berättigade rättighetshavare tillämpas redan på marknaden och bör som utgångspunkt gälla. Förslaget förväntas därmed inte medföra några större administrativa eller ekonomiska konsekvenser för förvaltningen. Även om parterna kan komma överens om motsvarande lösningar bedöms förslagen leda till ökad stabilitet på marknaden och förbättra förutsättningarna att komma överens i eventuella omförhandlingar.

Gällande utvidgningen när det gäller ersättningsgrundande anordningar, så föreslås det att begränsningen till anordningar som kan ta upp ljud eller rörliga bilder kan tas bort. Det innebär att anordningar som skrivare och kopiatorer inkluderas i ersättningsordningen.

Förslaget motiveras bland annat av den privatkopieringsundersökning som har genomförts under utredningen och utvidgningen när det gäller rättighetshavare till text och stillbild. Förslaget innebär att tillverkare, importörer och utlandsförsäljare av sådana anordningar kommer att omfattas av ersättningsordningen. Såvitt känt finns det i princip inte någon tillverkning av sådana anordningar i Sverige. Enligt tillgänglig statistik kan det som mest handla om införsel av några hundra tusen produkter per år. Det går inte att dra några säkra slutsatser i det avseendet i och med att endast anordningar som är särskilt ägnade för privatkopiering ska omfattas och vissa anordningar ska undantas. Förslaget förväntas leda till viss ökad administration för tillverkare, importörer och utlandsförsäljare av anordningar som skrivare och kopiatorer eftersom det innebär att de ska anmäla sig och lämna viss redovisning till den organisation som förvaltar ersättningsordningen, det vill säga Copyswede. För dessa aktörer förväntas förslaget leda till något ökade kostnader. I förlängningen förväntas dock dessa näringsidkare föra över sina kostnader på de som köper produkterna, det vill säga typiskt sett konsumenter, genom prishöjningar. Påslaget per anordning kan som högst uppgå till 100 kr. Vilken ersättningsnivå som ska gälla för en viss produkt styrs bland annat av produktens relativa kopieringsförmåga och ersättningsnivån ska stå i rimlig relation till pris, med mera. Det innebär att påslaget i många fall förväntas bli lägre än 100 kronor. Även andra slutkunder än konsumenter vars användning inte omfattas av det så kallade proffsundantaget kan påverkas av prishöjningar. För berörda rättighetshavare förväntas förslaget leda till motsvarande intäktsökningar efter avdrag för förvaltningskostnader med mera. Att ersättningsrätten inte längre ska gälla för anordningar för analog upptagning förväntas leda till något lägre kostnader för berörda företag och i förlängningen för konsumenterna. Det rör sig dock om små belopp.

Gällande de nya ersättningsnivåerna för de anordningar som redan omfattas av ersättningsordningen anges i konsekvensutredningen följande. Det föreslås att den lagstadgade ersättningsnivån för anordningar som redan omfattas av ersättningsordningen, det vill säga lagringsmedia och multifunktionella anordningar, som till exempel hårddiskar och usb-minnen samt mobiltelefoner, datorer och surfplattor, i de flesta fall sänks från fyra kronor till en krona per gigabyte. Den nya nivån motsvarar den ersättning per lagringsutrymme som i de flesta fall tillämpas på marknaden. Förslaget innebär vidare att ersättningen per gigabyte kombineras med taknivåer. För lagringsmedia föreslås ett tak om 40 kronor och för multifunktionella anordningar föreslås ett tak om 100 kronor. De nya taknivåerna är för merparten av de aktuella anordningarna en tredjedel högre än de som tillämpas på marknaden. Det innebär att påslaget på exempelvis mobiltelefoner, datorer och surfplattor som högst kan bli 25 kronor per anordning. Hur stort påslaget blir är en tillämpningsfråga eftersom förslaget innebär att nuvarande ersättningsregler fortsatt ska gälla. Det innebär att de nivåer som redan tillämpas på marknaden bör vara utgångspunkten för bestämmandet av ersättningens storlek per anordning. De aktuella utvidgningarna av den ersättningsberättigade kretsen förväntas dock medföra att vissa anordningar ska anses användas för privatkopiering av till exempel text och stillbild i högre utsträckning än idag. Det talar i sig för att ersättningen för vissa anordningar bör bli högre. Om rättsläget på EU-nivå klargörs på så sätt att offlinekopiering inte ska ersättas med privatkopieringsersättning talar det i sig för att vissa anordningar ska anses användas för privatkopiering i lägre utsträckning än idag och att ersättningen därför bör bli lägre. Nedsättningsreglerna innebär också att ersättningen ska anpassas till aktuella priser på olika anordningar så att marknadsstörningar inte uppstår. Parterna får sammantaget använda reglerna för att se till att ersättningen för varje typ av anordning blir rimlig. Det anges att för ersättningsskyldiga näringsidkare och i förlängningen konsumenterna medför ett påslag kostnadsökningar. Även andra slutkunder än konsumenter vars användning inte omfattas av till exempel proffsundantaget kan påverkas

av prishöjningar. För berörda rättighetshavare innebär ett påslag intäktsökningar efter avdrag för förvaltningskostnader med mera. För vissa anordningar (set-top-boxar med mera) ligger de tillämpade nivåerna i vissa fall högre än den föreslagna taknivån. Det innebär att kostnaderna för näringsidkare som tillverkar, inför eller säljer sådana anordningar kommer att bli något lägre än idag. För rättighetshavarna innebär förslaget motsvarande minskning av intäkter för den typen av anordningar.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Det finns en hel del information gällande förslagets påverkan på företagens kostnader och intäkter, vilket är värdefullt. Det är dock relativt svårt att förstå vilka kostnads- och intäktseffekter förslaget får för berörda företag, och särskilt för företag som berörs av flera av förslagen. Förslagets samlade påverkan på företagens kostnader och intäkter kan därför inte bedömas.

Regelrådet finner att beskrivningen av förslagets påverkan på företagens kostnader och intäkter är bristfällig.

Påverkan på konkurrens

I konsekvensutredningen anges gällande förslaget av införandet av ett frivilligt sekundäransvar för elektronikbranschen och en lagstadgad rätt till återbetalning följande. Förslaget innebär att skyldigheten att betala ersättning även fortsatt ska ligga på näringsidkare som i sin yrkesmässiga verksamhet tillverkar eller inför ersättningsgrundande anordningar. Det förtydligas att även näringsidkare som i sin yrkesmässiga verksamhet från utlandet säljer anordningar till en konsument ska omfattas av ersättningsskyldigheten. Förslaget förväntas bidra till en ökad konkurrensneutralitet på den svenska marknaden. I utkastet övervägs om ersättningsskyldigheten bör flyttas från införsel eller tillverkning till återförsäljarledet. Det bedöms dock inte som ändamålsenligt. Att knyta ersättningsskyldigheten till införsel och tillverkning förefaller vara den vanligaste modellen inom EU vilket sannolikt beror på att det är svårt att kontrollera marknaden om skyldigheten frikopplas från tillverkning eller införsel. Det kan i sin tur leda till att oseriösa aktörer undgår att betala med konkurrenssnedvridning som följd. Det föreslås istället att den ordning som redan tillämpas på marknaden till viss del ska regleras. Förslaget innebär att ersättningen ska erläggas vid försäljningen av en anordning, om inte anordningen säljs till en näringsidkare som genom avtal med organisationen i fråga, det vill säga Copyswede, har övertagit betalnings- och redovisningsansvaret för den. Förslaget innebär att organisationen inte får motsätta sig ett sådant övertagande utan godtagbara skäl, till exempel bristande kreditvärdighet. Det föreslås även att den näringsidkare som har betalat ersättning för en anordning som ska undantas från ersättningsskyldigheten ska ha rätt till återbetalning av organisationen, om kravet framställs i rimlig tid.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Regelrådet har kunnat identifiera en beskrivning av förslagets påverkan på konkurrensen kopplat till ett visst delförslag. Hur övriga delförslag påverkar konkurrensen har Regelrådet inte kunnat utläsa. För det fall att förslagsställaren anser att det inte påverkar, eller att punkten inte är relevant, behöver det anges och motiveras. Beskrivningen kan inte utelämnas. Förslagets samlade effekter på konkurrensförhållandena för berörda företag är därmed okänt.

Regelrådet finner att beskrivningen av förslagets påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag är bristfällig.

Särskilda hänsyn till små och medelstora företag

Regelrådet har i konsekvensutredningen inte kunnat utläsa en beskrivning av om särskilda hänsyn behöver tas till små och medelstora företag vid reglernas utformning. För det fall att sådan hänsyn inte bedöms möjlig att ta behöver det anges och motiveras.

Regelrådet finner att beskrivningen av om särskilda hänsyn behöver tas till små och medelstora företag vid reglernas utformning är bristfällig.

Åtgärder för att begränsa kostnader och andra negativa effekter

Regelrådet har inte kunnat utläsa en beskrivning av vilka åtgärder som har vidtagits för att förslaget eller beslutet inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte, vilket är en brist i redovisningen.

Regelrådet finner att beskrivningen av vilka åtgärder som har vidtagits för att förslaget eller beslutet inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte, är bristfällig.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

I konsekvensutredningen anges att det är angeläget att lagändringarna träder i kraft så snart som möjligt. Ett tidigare ikraftträdande än den 1 september 2026 bedöms inte som möjligt. De lagändringar som föreslås i upphovsrättslagen ska tillämpas även på verk och prestationer som har tillkommit före ikraftträdandet. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för åtgärder som har vidtagits före ikraftträdandet. De lagändringar som föreslås i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt ska inte gälla för avtal som ingåtts före ikraftträdandet.

Vidare anges att det inte krävs några särskilda informationsinsatser då ersättningsordningen i praktiken hanteras av två aktörer, det vill säga Copyswede och Elektronikbranschen, som i stor utsträckning samordnar berörda aktörer.

Regelrådet finner att beskrivningen av om särskild hänsyn behöver tas till tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser är godtagbar.

Hur och när konsekvenserna kan utvärderas

Regelrådet har i konsekvensutredningen inte kunnat utläsa en beskrivning av hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas, vilket är en brist i redovisningen.

Regelrådet finner att beskrivningen av hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas är bristfällig.

Överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven

I remissen framgår att i Sverige, och i de flesta andra EU-länder, betalas privatkopieringsersättningen av de företag som tillverkar eller inför elektronikprodukter som kan användas för privatkopiering. I avsnitt 3 i remissen redovisas det upphovsrättsliga regelverket. Enligt direktivet om upphovsrätten i informationssamhället (Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället) får medlemsstaterna under vissa förutsättningar föreskriva inskränkningar för framställning av exemplar för privat bruk,

förutsatt att rättighetshavarna får rimlig kompensation. Begreppet rimlig kompensation ska ges en enhetlig tolkning inom EU vilket motiveras av att konkurrensen på den inre marknaden skulle kunna komma att snedvridas om medlemsstaterna fritt fick bestämma hur det ska tolkas (förslagsställaren hänvisar till EU-domstolens dom i mål C-467/08, Padawan). Direktivets krav på rimlig kompensation är dock allmänt hållen och medlemsstaterna har ett stort handlingsutrymme när det gäller utformningen av nationella ersättningsordningar för privatkopiering. Medlemsstaterna får till exempel bestämma formen för, de närmare bestämmelserna om och nivån på kompensationen.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Det finns en genomgång av det upphovsrättsliga regelverket, och att det finns EU-rättsliga regler, vilket är värdefull information. Regelrådet har dock inte kunnat utläsa hur det nu remitterade förslaget överensstämmer med eller går utöver minimikraven enligt EU-rätten, vilket hade behövt tydliggöras för en fullständig beskrivning i denna del.

Regelrådet finner att beskrivningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten, och om förslaget går utöver minimikraven, är bristfällig.

Övrigt som Regelrådet vill framföra

Regelrådet noterar att det framförs att under utarbetandet av utkastet till lagrådsremiss har en dialog förts med företrädare för berörda rättighetshavare och näringsidkare om den praktiska tillämpningen av ersättningsordningen. Detta har inte haft bäring på Regelrådets granskning av konsekvensutredningen, men är likväl värdefull information.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 15 oktober 2025.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Roland Sigbladh och Lars Silver.

Hans Peter Larsson anmälde skiljaktig mening eftersom han ansåg att Regelrådet inte bör yttra sig i ärendet.

Ärendet föredrogs av Katarina Garinder Eklöv.

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Katarina Garinder Eklöv
Föredragande